

Pakvieskite savo mažuosius į ekskursiją visai šeimai „Šiaulių istorijos ir legendos“

(<http://siauliai-events.lt/ekskursija-siauliu-istorijos-ir-legendos/>)

Pirmas puslapis

103-eji – gyvenimas kupinas pilnatvės

2017 m. balandžio 5 d.

Laima AGANAUSKIENĖ

Kai radviliškietis Henrikas Lasys pasakodavo apie savo gyvenimą, daugelis sakydavo, kad jis vertas knygos. Būdamas 94-erių, tokią ir išleido. Sulaukęs 103-ejų, jis kiekvieną dieną sprendžia kryžiažodžius, skaito laikraščius ir puikiai prisimena savo nelengvą Lietuvos laisvės kovų dalyvio, buvusio politinio kalinio ir tremtinio gyvenimą.

alaima@skrastas.lt

„Dar ir jauniems galiu dalį savo proto atiduoti“

Kovo 25 dieną H. Lasui sukako 103-eji metai. Kai ilgaamžio su garbiu jubiliejumi atėjo pasveikinti miesto ir rajono vadovai, senolis sėdėjo fotelyje ir skaitė „Šiaulių kraštą“ – jis yra vienas ištikimiausių dienraščio skaitytojų.

Į antrąjį aukštą užlipę sveikintojai įpuolė į kambarėlį, kuriame stovėjo lova, mat galvojo, kad joje guli jubilatas. Ir kaip visi nustebę, išgirdę senolio juoką šalia esančiame kambaryje.

Dar daugiau visiems nuostabos buvo, kai sužinojo, jog senolis, jei tik gražus oras, niekieno nepadedamas nusileidžia iš antro aukšto žemyn, gerą valandą pasivaikščioja ir vėl užlipa į savo kambarį.

Kartu su jubilatu gyvenanti jo dukra Vidmantė pasijuokia: „Teko pavargti, kol įpiršau tėvukui lazda – vis ne onoras mat buvo į ją remtis, nors jaunystėje, atvirksčiai, dabita buvęs: skrybėlė ant šono, ant rankos lazdelė pakabinta ir žygiuoja“.

Kad šimtmetis nesėdi sudėjęs rankų ir yra išprusęs žmogus, rodo lentynose gulinčios enciklopedijos, knygos, kai kurios iš jų skaičiuojančios antrąjį šimtmetį, knygelės su kryžiažodžiais. Daugelį knygų H. Lasys pats restauravo, pats įrišo žurnalų komplektus.

„Aš dar ir jauniems galiu dalį savo proto atiduoti“, – pasijuokė puikiai viską menantis senolis jį aplankiusiems svečiams.

Pono Henriko kambaryje ant sienos kabo išdidintos nuotraukos, anūkų piešti ir dovanoti paveikslai, o dukra iš stalčiaus ištraukia ir senovinį vokišką fotoaparata.

Senolio dukra išduoda: tėtis buvo aistringas fotografas, o tokio aparato, kurį jam atsiuntė iš Vokietijos, ne vienas kolekcionierius dabar pavydėtų. Vien fotoaparato objektyvas ko vertas – armonikėle į priekį „išvažiuojantis“.

Kitame kambaryje už stiklo sudėtos išgraviruotos taurės, menančios visus keturis atšvęstus gimtadienius nuo pat šimtojo jubiliejaus. Tai – artimųjų dovana seneliui.

Jaunystė – žinomų žmonių ir įvykių apsupty

H. Lasys įsitikinęs: jo stiprybė ir ilgaamžiškumas – sunkaus ir pavojų kupino gyvenimo vaisius. Tik jie ir sportas jį užgrūdino, – sako šešiais anūkais, 13 proanūkių ir trimis proprioanūkais besidžiaugiantis senolis. Tik, va, mylimos žmonos neturi jau 19 metų. Ir vyresniosios dukros nebėr.

H. Lasys gimė Maskvoje, kur likimas buvo nubloškęs Lasių šeimą, ten turėjusią nedidukę parfumerijos ir kitų smulkmenų gamyklėlę. Lietuvai paskelbus Nepriklausomybę, Lasiai grįžo į Lietuvą.

Rusijoje likusio turto išvykusi gelbėti H. Lasio mama, užsidarius sienoms, taip ir nebegrižo į tėviškę – dingo be žinios revoliucijos sukrėstoje Rusijoje.

Su dviem vaikais likusiam vyrui nebuvo lengva juos išlaikyti, tačiau šeimoje visada didelis dėmesys buvo skiriamas išsimokslinimui. Taip H. Lasys įstojo mokytis į Kauno aukštesniąją technikos mokyklą.

Kad būtų lengviau pragyventi, dar besimokydamas joje, H. Lasys stengėsi pats užsidirbti.

„Po trijų kursų kurį laiką braižytoju dirbau pas žinomą architektą V. Landsbergį-Žemkalnį. Už kiekvieną atliktą užduotį kartu su kitais studentais kaskart gaudavome po 1-3 litus ir džiaugėmės galėdami užsidirbti“, – studijų laikus prisiminė H. Lasys.

Dar viena pažintis su žinomu žmogumi – bendri mokslai ir draugystė su šalies Prezidento Antano Smetonos brolio sūnumi Kaziu.

1933-iaisiais Kauno Aleksoto aerodrome H. Lasys kartu su minia kitų lietuvių traukė „Atskrend sakalėlis“ ir per naktį laukė Atlanto vandenyną skrodžiančios „Lituanicos“, pilotuojamos šalies didvyrių Dariaus ir Girėno. Šiems neatskridus, kartu su visais skirstėsi į namus skaudančia širdimi.

Už pagrindinę veiklą – lageriai ir tremtis

Prasidėjus karui, 1941–1945 metais inžinieriaus diplomą turintis H. Lasys dirbo Šiaulių apskrities savivaldybės Pramonės skyriaus viršininku, vėliau – Pramkombinato direktoriumi. Jam tiesiogiai buvo pavaldžios įvairios įmonės: lentpjūvės, malūnai, vilnų karšyklos, keramikos dirbtuvės, pirminiai odos apdirbimo cechai ir kiti.

Tais metais jis pradėjo gyventi dvigubą gyvenimą – eidamas gan aukštas pareigas, įsitraukė ir į pagrindinę Lietuvos Laisvės Armijos (LLA) veiklą, tapo atsakingas už šios organizacijos finansus ir kasą, veikė kartu su žinomu pagrindininku Jonu Noreika, pasivadinusiu Generolu Vėtra, kuris 1947 metais buvo sušaudytas.

Dabar jau kaip rizikingą nuotykį H. Lasys prisimena atvejį, kai jie sugalvojo būdą, kaip bendražygiams perduoti ginklų: sukašiojo juos į statybinius vamzdžius ir išsiuntė pastaruosius lyg niekuo nekaltą krovinį. Laimei, gudrybė nebuvo išaiškinta.

Apie slaptąją H. Lasio veiklą nežinojo net jo šeimos nariai. Kurį laiką jautęs, jog yra sekamas, H. Lasys 1945 metais buvo suimtas.

„Savo kailiu patyriau įvairiausias tardymo egzekucijas – mes buvome guminėmis lazdomis mušami į skaudžiausias kūno vietas, pėdos buvo svilnamos ugnimi, laužomos rankos ir kojos, naudojamas elektros šokas. Dažniausiai tardydavo naktimis, kai labiausiai norėjosi miego“, – baisesias dienas prisiminė H. Lasys.

Po baisiųjų tardymų įvykęs teismas H. Lasį apkaltino išdavyste ir nuteisė jį 10 metų kalėti Sibiro lageriuose bei 5-erius metus – tremtyje.

H. Lasui teko gyventi ir dirbti Urdamos, Mikunio, Taišeto, Magadano lageriuose. Aštuonerius metus kalėjęs lageryje tolimajame Magadane, 1954 metais H. Lasys čia sulaukė savo šeimos – savo noru pas jį į tremtį atvyko žmona Janina su dukromis Viktorija Dalia ir Vidmante Ona.

Dar po penkerių metų Lasiai sugrįžo į Lietuvą. Čia gabus inžinierius gavo darbą tuometinėje Radviliškio Tarpkolūkinėje statybos organizacijoje. Radviliškyje H. Lasys pats susiprojektavo namą, kuriame iki šiol gyvena su dukros šeima.

Autorės nuotr.

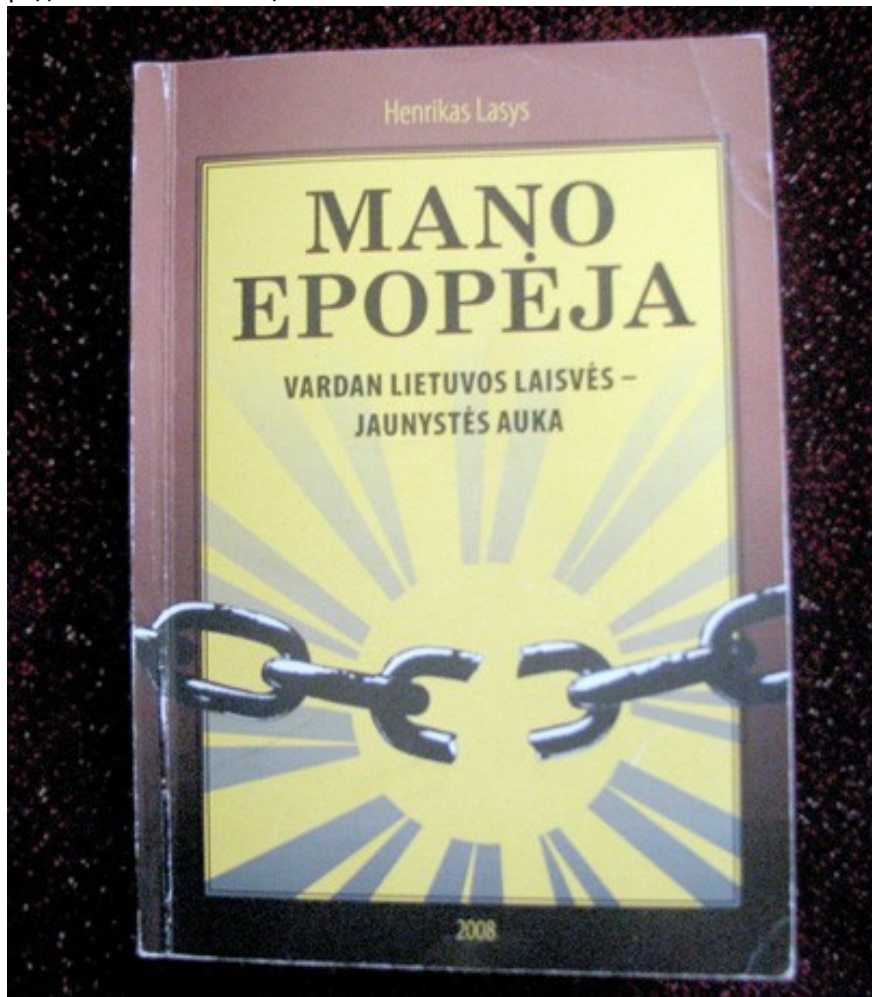
Viskuo besidomintis ir apsiskaitęs Henrikas Lasys ir šiandien tebėra ištikimas „Šiaulių krašto“ skaitytojas.

Fotografija ponui Henrikui – buvęs aistringas jo pomėgis.

Kartu su jubilatu gyvenanti Henriko Lasio dukra Vidmantė Ona rodo tėvuko darytas nuotraukas.

Šią biografinę knygą Henrikas Lasys parašė būdamas 94-erių.

Asmeninės nuotr.

1954 metais ponas Henrikas Magadane sulaukė savo šeimos – į tremtį pas vyrą savanoriškai atvažiavo žmona su abiem dukromis.

Po tremties grįžus į Lietuvą.